

УДК 338.242.2

О. М. Дем'яненко

Видавничо-поліграфічний інститут НТУУ «КПІ»

ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглядається та досліджується сукупність заходів спрямованих на підвищення ефективності розробки і реалізації фінансової стратегії підприємства.

На сьогодні підприємствам для ефективної їх діяльності, забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та інвестиційної привабливості необхідне перспективне управління фінансовою діяльністю на основі наукової методології передбачення її напрямків і форм. Ефективним інструментом перспективного управління фінансовою діяльністю підприємства виступає фінансова стратегія. Формування фінансової стратегії забезпечується здатністю моделювати фінансову ситуацію, виявляти необхідність змін, а також передбачати напрямки і характер майбутніх змін.

Фінансова стратегія порівняно недавно розглядається в економічній літературі як самостійна. У літературних джерелах процес створення стратегії підприємства позначається різними термінами. Найчастіше застосовуються: «розробка», «вироблення», «формулювання» або «формування» фінансової стратегії. Цей процес розглядається у взаємозв'язку із стратегічним управлінням і стратегічним фінансовим плануванням.

Дослідженнями в галузі розробки теорії та практики фінансового управління займалися зарубіжні економісти М. Портер, Р. Ансофф, П. Друкер, Ю. Брігхем. Теоретико-методологічні аспекти розробки фінансової стратегії підприємств представлені в роботах вітчизняних фахівців І. Бланка, В. Пастухової, Н. Ушакової, С. Покропівного, В. Шелудько.

Метою даного дослідження є вивчення наявних інструментів фінансової стратегії, опрацювання та узагальнення існуючого досвіду в даному напрямі.

Розробка фінансової стратегії є необхідною умовою успішного розвитку підприємства в довгостроковій перспективі. Фінансова стратегія — детально опрацьована концепція ефективного залучення і використання фінансових ресурсів, яка спрямована на забезпечення стійкого розвитку підприємства в цілому та всіх основних напрямків розвитку його фінансової діяльності та фінансових відносин, шляхом формування довгострокових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення з обов'язковим врахуванням змін умов зовнішнього середовища.

Ефективна розробка і реалізація фінансової стратегії досягається за допомогою інструментів фінансової стратегії. Інструментарій фінансової стратегії включає сукупність заходів, пов'язаних безпосередньо з її реалізацією [2].

У літературі представлені різні думки щодо складу інструментів фінансової стратегії. Наприклад, Пастухова В. В., як інструменти фінансової стратегії виділяє: програми і проекти, фінансову політику, фінансову реструктури-

зацію, фінансове забезпечення конкурентних переваг, інформаційне забезпечення, тимчасові угоди, диверсифікація, глобалізація. Липшева Н. Н. виділяє два інструменти фінансової стратегії: фінансова і інвестиційна політика [3].

Великою кількістю авторів виділяються інструменти, які можуть бути використані різними видами стратегій підприємства, у тому числі і фінансовою. До них відносяться: інновації, інвестиції, інформаційні та програмно-апаратні засоби, контроль ходу реалізації стратегії [5].

На нашу думку, до інструментів фінансової стратегії слід віднести фінансову політику, фінансову реструктуризацію, глобалізацію, диверсифікацію та інформаційне забезпечення.

Фінансова політика є найважливішим інструментом фінансової стратегії і являється сукупністю правил і обмежень, з урахуванням яких приймаються фінансові рішення на протязі тривалого періоду. Вона визнана орієнтувати процес прийняття рішень в потрібному для стратегії напрямі. Фінансова політика складається з ряду елементів, основні з яких можна виділити наступні:

1. Інвестиційна політика — комплекс підходів і рішень, що визначають вибір найбільш ефективних напрямів інвестицій з метою досягнення стійких темпів розвитку і підвищення конкурентоспроможності. У її рамках приймаються рішення про інвестиції у необоротні активи.

2. Облікова політика включає сукупність способів первинного спостереження, вартісного вимірювання, поточного угрупування фактів господарської діяльності підприємства.

3. Податкова політика — ідеологія економічних взаємовідносин з контрагентами зовнішнього середовища, ефективної внутрішньогосподарської взаємодії і оптимізації документообігу з метою мінімізування нарахування всіх податків без порушення чинного законодавства. В її рамках здійснюється податкове планування, розробляються способи оптимізації оподаткування, формується основа податкового обліку.

4. Дивідендна політика — механізм формування частки прибутку, що виплачується власникові відповідно до частки його внеску у власний капітал.

5. Емісійна політика — розробка механізму, випуску і розміщення акцій підприємства в цілях залучення на фондовому ринку необхідного обсягу власних фінансових коштів в мінімально можливі терміни.

6. Цінова політика, в рамках якої визначаються ціни на товари і послуги підприємства в довгостроковому періоді.

7. Амортизаційна політика, в рамках якої визначаються способи нарахування амортизації.

8. Політика управління оборотними активами полягає у формуванні необхідного обсягу і складу оборотних активів, оптимізації структури джерел їх фінансування.

9. Політика використання власного і залучення позикового капіталу формує пропозиції щодо кількості, термінів і джерел залучення позикових коштів, а також об'єктів їх вкладення.

Засобом розробки і обґрунтування довгострокової фінансової політики підприємства є економічний аналіз, що включає як макро- так і мікроекономічний аналіз.

Другим інструментом фінансової стратегії є фінансова реструктуризація, яка являє собою будь-які зміни організаційної структури підприємства, та структури активів, пасивів і капіталу підприємства.

Елементами реструктуризації фінансів підприємства є заходи щодо реорганізації фінансової служби, реструктуризації активів та пасивів, оптимізації грошового потоку, та заходи щодо управління прибутком і собівартістю [6].

Третім інструментом фінансової стратегії є глобалізація, тобто, стратегічна участь підприємства в процесі світової глобалізації в цілях збільшення прибутковості компанії.

Глобалізація як інструмент фінансової стратегії може бути застосована лише до великих підприємств, що мають великі фінансові ресурси. Вихід на світові ринки дає великі переваги і вигоди, серед яких підвищення прибутковості за рахунок зростання масштабу діяльності і розширення ринку збуту продукції. При використанні даного інструменту розширюється доступ до виробничих ресурсів, зокрема до міжнародного капіталу, збільшуються терміни можливого використання капіталу, зменшується вартість доступних ресурсів, зменшуються фінансові ризики, розширюються ринки збуту продукції, підвищується якість, зменшується її собівартість, підвищується конкурентоспроможність підприємства.

Четвертий інструмент фінансової стратегії — диверсифікація. У більшості джерел диверсифікація розглядається як процес проникнення підприємства в нові галузі господарювання за рахунок виробництва нового виду товарів.

Ми пропонуємо розширити дане поняття і розглядати його не тільки з позиції виробництва, але і з позиції управління фінансами — трактувати його як процес ефективного досягнення цілей підприємства шляхом випуску нових видів продукції і здійснення оптимально повного складу фінансових операцій і інструментів.

Диверсифікацію правомірно розглядати як інструмент фінансової стратегії з ряду причин. По-перше, її проведення є дуже трудомістким і капіталомістким процесом, що вимагає попередньої постановки цілей, обґрунтування методичної і практичної підготовки, які можуть бути виконані в ході розробки стратегії. По-друге, її реалізація в стратегічному періоді сильно змінює структуру капіталу і активів, веде до збільшення прибутковості, конкурентоспроможності, загальної стійкості підприємства.

П'ятим інструментом фінансової стратегії є інформаційне забезпечення, роль якого в ході її розробки дуже велика.

Починаючи з формулювання стратегічних цілей, суб'єкт покладається на інформацію про внутрішнє і зовнішнє середовище, аналіз якого дозволяє оцінити реальність поставлених цілей, спрогнозувати можливі зміни і вибрати найбільш ефективну стратегію підприємства. Не менш важливу роль грає

інформаційне забезпечення і в реалізації вибраної стратегії. Оперативний зв'язок по зроблених стратегічних ініціативах є одним з умов успіху реалізації стратегії.

За рахунок використання даного інструменту досягається своєчасне отримання необхідної інформації і на цій основі здійснюється доопрацювання фінансової стратегії в цілях її адаптації до умов динамічного зовнішнього середовища. З використанням названого інструменту вирішується також завдання контролю за реалізацією стратегії.

Інформаційне забезпечення можна розділити на три інформаційні складові:

- економічна (фінансова) інформація (прогноз процентних ставок, прогноз ВВП, темпу інфляції);
- облікова інформація (бухгалтерський баланс, звіт про прибутки і збитки, дані про нерозподілений прибуток, дані про рух коштів);
- ринкова і політична інформація (курс акцій, прибуток на акцію, вартість капіталу, зростання обсягу продажів і ін.) [7].

В процесі реалізації фінансової стратегії найбільше значення має фінансова інформація, яка може використовуватись не тільки в рамках підприємства, але і за його межами. На підставі цієї інформації потенційні інвестори зможуть оцінити рентабельність проекту та кількість коштів, які потрібно буде вкласти в підприємство щоб покращити його фінансовий стан та підвищити інвестиційну привабливість.

Розробка фінансової стратегії є послідовним і трудомістким процесом, в ході якого суб'єкту господарювання доводиться вирішувати різні завдання, кінцевою метою яких виступає забезпечення життєздатності підприємства в довгостроковому періоді.

Ефективна розробка і реалізація фінансової стратегії досягається за допомогою інструментів фінансової стратегії.

Інструментарій фінансової стратегії включає сукупність заходів, пов'язаних безпосередньо з її реалізацією.

Застосування інструментів фінансової стратегії підприємства дає можливість підвищити прибутковість за рахунок зростання масштабу діяльності і розширення ринку збуту продукції, змінити структуру капіталу і активів, що в свою чергу призведе до підвищення конкурентоспроможності та загальної стійкості підприємства.

1. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия. — К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. — 720 с.
2. Коваленко Л. О. Финансовый менеджмент : навч. посіб. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. — Чернігів : ЧДДЕУ, 2001. — 455 с.
3. Пастухова В. В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність. — К. : Київський національний торговельно-економічний університет, 2002.
4. Передерієнко Н. І. Финансовый менеджмент : підруч. / Н. І. Передерієнко, Я. В. Котляревський, О. М. Дем'яненко. — Л. : УАД, 2008. — 200 с.
5. Поддєрьогін А. М. Финансовый менеджмент : підруч. / А. М. Поддєрьогін (кер. кол. авт. і наук. ред.), М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, Н. Ю. Невмержицька, Я. І. Невмержицький. — К. : КНЕУ, 2005. — 535 с.
6. Покропив-

ний С. Ф. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність : навч. посіб. / С. Ф. Покропивний, В. М. Колот. — К. : КНЕУ, 1998. — 352 с. 7. Ушакова Н. Н., Унковская Т. Е., Гуляева Н. Н., Гриндок Н. А. Инвестирование, финансирование, кредитование: стратегия и тактика предприятия. — К. : Киевский государственный торгово-экономический университет, 1997. 8. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підруч. / В. М. Шелудько. — К. : Знання, 2006. — 439 с. — (Вища освіта ХХІ ст.).

В статтє рассматривается и исследуется совокупность мероприятий направленных на повышение эффективности разработки и реализации финансовой стратегии предприятия.

In the article the aggregate of measures directed is examined and probed on the increase of efficiency of development and realization of financial strategy of enterprise.

УДК 338.124.4.

О. Г. Римар

Нововолинський факультет

Тернопільського національного економічного університету

РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ, ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКРИЗОВОЇ ПРОГРАМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

У статті розкрито проблематика та необхідність впровадження дієвої регуляторної політики, як важливої складової державної антикризової програми уряду. Акцентовано увагу на оптимізації та уніфікації державних регуляторів та запропоновано шляхи виходу з кризи.

Новітня фінансова криза завдала потужного, деструктивного удару по економіках провідних країн світу, в тому числі і по економіці України. Унаслідок чого відбулися структурні перекоси у промисловості, сільському господарстві, банківських і фінансових сферах, майже повністю зруйнувала фондовий ринок України, який перебував на етапі становлення та формування, суттєво зменшила привабливість інвестиційного клімату країни.

З огляду на це актуалізується питання дієвої регуляторної політики у кризовий період.

Аналіз останніх досліджень ілюструє, що проблематиці ролі, змісту та ефективності регуляторної політики держави, як основного корегуючого інструменту усіх соціально-економічних процесів були присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, а саме В. І. Захарченко [1], О. В. Кужель [2], Т. М. Кравцової [3], К. Ляпіної [4], С. В. Овишка [5], Л. Л. Тарангул [7] та інших.

Відтак метою статті є детальний аналіз положень регуляторної політики та її основних механізмів впливу у кризовий період.